

Էջ 61. տող 6

«Իսկ ջրոյն բնութիւնն գոյ առանձինն, գոյ եւ ի խառնուածսն երիցն եւս մասանցն. յոլովագոյն ի հոդարոյսս եւ սա- կաւագոյն յօդ եւ ի հուր»:

Մենք կը յօժարինք կարդալ ի հոդա- կոյսս: Յայտնի է՝ ջուրի բնութիւնն խառ- նուած է ամէն տարեւոյց հետ, օդը՝ ան- ձրեւ կը բերէ, կրակը՝ կը բորբոքի երբ վրան սակաւ ջուր ցանես՝ տարրալու- ծելով զայն կազմող գազերն. եթէ զայս կը հասկնայ Եղիշէ, հին հասկացողութիւն է. իսկ ջուրն առաւելապէս հողագնտիս մէջ է, հողակոյտեր ծծած են, յորմէ ազ- բիւրներ կը գոյանան: Եւ չոր կարծուած հողն անգամ կը պարունակէ ջուրի գոյա- ցութիւն: Հոդարոյս անհասկանալի կը մնայ:

Էջ 278. տող 3

«Այլ ոչ ինչ եմք ձանձրացեալք իբրեւ զանաստուած ոք, որ չիք այլ ինչ յոյս ի միտս նորա քան որ երեւինս»: Ընթեռ- նուլ յոր կամ յորում չիք այլ ինչ յոյս եւն:

Էջ 278. տող 12

«Եթէ շինուածոց իցեմք ցանկացեալք ունիմք շինուածս յերկինս առանց մար- մնաւոր ձեռագործի, որ ոչ երեւին ձեր ար- քունիքդ առ նոցօք»:

Ընթեռնուլ, «որ ոչ ինչ երեւին ձեր ար- քունիքդ» եւն:

Էջ 293. տող 5

«Ձի ահաւասիկ եկն եհաս եւ մերձեցաւ առ մեզ թշնամին կենաց մերոց եւ պսա- կիչ սուրբ չարչարանաց ծառայիցս Քրիս- տոսի»:—

Յառաջ քան զայս բան Ս. Յովսէփ խօսի վասն տգէտ երիցուն. որ բազմա-

կանին գլուխ բազմեցուցին եւ սուրբ Յով- սէփ ազդմամբ հոգւոյն գուշակեց որ նա քան զամենքն առաջ պիտի ընդունի մար- տիրոսութիւնը. ուստի կը վերջացնէ խօսքը այսպէս. «Եւ զոր օրինակ տեսէք Դուք զեղբայրս զայս ի գլուխ բազմականիս մերոյ, այնպէս սա նախ ընդունելոց է վաղիւ զպսակն ի ձեռն կատարման իւրոյ» (վերջ): Այս տեղ մենք կը նկատենք պա- կաս մը. որպէս զի կցուի հետագայ բա- նին հետ, որ կը վերաբերի առ Մոգպետն: Կ'ենթադրեմ որ Ս. Յովսէփ երիցու քա- ջալերականն աւարտելէն յետոյ՝ խօսքը ուղղեր է առ Մոգպետն եւ քաջալերա- կան խօսքեր ասելէն յետոյ, կ'իմացնէ որ Դենշապուհ հասեր է դատելու եւ դատա- պարտելու զիրենք, որ իւր գլխաւոր թոյնն պիտի թափէր ի գլուխ մոգպետին, ուստի կը շարունակէ. «Ձի ահաւասիկ եկն եհաս եւ մերձեցաւ առ մեզ թշնամին կենաց մե- րոց եւ պսակիչ սուրբ չարչարանաց ծա- ռայիցս Քրիստոսի»:

Չայս իբրեւ ասաց, լուաւ ի նմանէ (ի Մոգպետեմ) բան պնդութեան եւն:

Էջ 342. տող 7

Ս. Սահակ Ռշտունեաց Եպիսկոպոսը հարցապնդելով մոխրանոցի սպասաւոր- ներն, նոքա կը պատասխանեն. «Ձի՞ ի լսելոյ հարցանես զմեզ, այլ հայեաց ընդ առաջիկայ իրսդ զի օրէնսդիրքն մեր ոգւով մտաց միայն կուրացեալ են. այլ թագա-ւորն մեր մարմնով միով ակաւրն կոյր է, այլ ոգւոյն բնաւ չիք իսկ աչք»:

Էջ 342. տող 7

Սամուէլ երէց յԱյրարատոյ՝ ի գեղջէ յԱրածոյ: Արդ կոչի Արազի գիւղ, Սար- տարապատի մօտերը:

Հ. Գ. ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆ

ՀԱՅ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

(Շար. տես Բազմ. 1930 էջ 460)

Ը.

Աստուածամհանոյ եւ ընտրեալ սուրբ մի- այնակեացն Գանձակեցի զԾԵ ամ յանա- պատի կեցեալ խոտաճարակ եւ անտես ի մարդկալն տեսութենէ եկն ի քաղաքս մեր ի տուչութենէ Աստուծոյ առ Ժամայն հրա- ման ի տեսունէ հասեալ փոխեցաւ ի մըշ- տընջեմաւոր կեանսն եւ թաղեցաւ պան- դըխտաւրէն ի գերեզմանս աշխարհականաց եւ դիրք սուրբ ոսկերաց նորա բժշկութիւնն առնէ ամենայն ախտաժեւտաց եւ ես ՏԵՐ Գրիգոր սահմանեցի զԱստուածամին կիւ- րակէն աւրն յանուն նորա պատարագել զՔրիստոս:

Այս արձանագրութիւնը հրատարակած է նախ՝ 1858ին՝ Սարգիս եպ. Զալալեան¹, յետոյ Հ. Ներսէս Սարգիսեան՝ 1864ին² և 1881ին Հ. Ղեւոնդ Աւիշան³ ու 1913ին ալ Կ. Կոստանեանց⁴: Կը գտնուի Սնիի Ս. Առաքելոց եկեղեցիին հիւսիսակողմեան լուսամուտին ըով, գեղաքանդակ կարմիր խաչվէմի մը ներքեւ, ինչպէս կը գրէ Հ. Աւիշան:

Յայտնի չէ թէ քանի՞ տող է, և ի՞նչ տեսակ գիր ունի. թուականն ալ գրուած չէ, բայց մէջը յիշուած ՏԵՐ ԳՐԻԳՈՐԻՆ անունը ենթադրել կու տայ Հ. Աւիշանի՝ թէ 13րդ դարու սկիզբը եղած ըլլալու է այն:

Հետաքրքրական է Արձանագրութիւնս այն տեսակէտով, զի կը յայտնէ, թէ մի- այնակեաց Գանձակեցիին գերեզմանը ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱԽՏԱԺԵՏՆԵՐՈՒ ԲԺՇԿՈՒԹԻՒՆ տուող վայր մը եղած է, կամ եւս՝ ուխտատեղի մը:

Թ.

ԿԱՏԱՐԵՑԱԻ
ՅԱՐՄԱՐՈՒՄՆ ՇԻՆՈՒԱԾՈՑ ՀԻՒԱՆԳԱՆՈՑԻՍ
ՔՐԻՍՏՈՍԱՍԷՐ ԹԱԳՈՒՀԻՈՑ ԶԱՊԵԼԻ
Ի ԹՎԻՆ ՀՈՅՈՑ ՈՂ

Հայ Բժշկական Արձանագրութիւննե- ղուն ամենէն նշանաւորն է այս, որ կը կրէ Քրիստոսի 1241 թուականը. զայն առաջին անգամ հրատարակած է 1869ին Հ. Ղեւոնդ Աւիշան նախ իր «Յուշիկք Հայրենեաց»-ին մէջ⁵, և յետոյ 1885ին ալ իր «Սխռուան»-ին մէջ⁶:

1833ին գտնուած է այն Սիսի կաթո- ղիկոսարանէն մզոն մը հեռու դէպ ի Արե-ւելք:

Երկաթագիր փորագրուած, կը բաղկա- նայ չորս տողէ ու կը յայտնէ 13րդ դա- րու մէջ Զապել թագուհիին հիմնած հի-ւանդանոցը, որու մասին ունիմ մասնաւոր հրատարակութիւն մը 1914ին «Բժիշկի Տարեցոյց»-ին մէջ⁷ և նաեւ 1922ին Կ. Պոլսոյ «ԱՐԱԳԱԾ» թերթին մէջ⁸:

1. «Ճամայարճորդութիւն ի Մեծ Հայս» հատոր Ա. էջ 10.
2. «Տեղագրութիւն ի Փոքր և Մեծ Հայս» էջ 130.
3. «Շիրակ» էջ 60.
4. «Վիմակամ Տարեգիր» էջ 222.

5. «Յուշիկք Հայրենեաց» հատ. Ա. էջ 149-150.
6. «Սխռուան» էջ 223.
7. «Բժիշկի Տարեցոյց» 1914 էջ 297-302.
8. «Արագած» Կ. Պոլսոյ 1922.